

Lytning

Lytning er en afgørende sproglig kompetence, som giver adgang til læring og udvikling – og en ofte overset vej til udvikling af både læsning, skrivning og litterære oplevelser. Dette temanummer af Viden om Literacy handler derfor om lytning, men at sætte fokus på lytning indebærer også et fokus på kontekst og dialog, fordi lytning altid er gensidigt. Som Birgitte Stougaard Pedersen skriver i sit bidrag, så er det “At være aktivt lyttende (...) en måde at være i relation med andre på. At forblive opmærksom på den andens perspektiv ...” Og det gælder, hvad enten ‘den anden’ er kammeraterne i gruppearbejdet, læreren i grammatikundervisningen eller den litterære fortælling. Alle disse vinkler på lytning kan du læse om i Viden om Literacy nummer 36, som rummer undersøgelser af elevers lytning i danskfaget, teorier om lytning, men også en lang række helt konkrete greb til arbejdet med lyttedidaktik for børn og unge.

Når lytning er læring

Lene Illums bidrag til temanummeret giver os indblik i danskfagets uforløste potentialer for lytning, når vi kommer helt tæt på en lyttesituation og et lyttemiljø i grammatikundervisningen. Artiklen bygger på Lene Illums ph.d.-projekt, hvor hun undersøger, hvordan lyttepraksisser og lyttesituationer udspiller sig i danskundervisning på mellemtrinnet.

Også Kenneth Reinecke Hansen sætter fokus på lytning som samarbejde. Han undersøger elevers sociofaglige deltagelse og lyttestrategier, når de indgår i struktureret pararbejde, og han viser, hvordan man kan stilladsere elevernes gensidige lytning gennem samtaleregler, metakommunikation og stilladskort.

Når små børn lytter

Vi inkluderer også de helt unge lyttere, når Charlotte Øhrstrøm og Mette Ginman guider til det gode lyttemiljø i dagtilbud. Det handler både om det fysiske og det pædagogiske lyttemiljø, og artiklen giver mange konkrete idéer til arbejdet med lyttemiljøer.

Rasmus Ott sætter også fokus på lytning for mindre børn, når han giver indblik i projektet *Auditiv litteraturformidling for børn* og viser, hvordan bibliotekarer, forfattere og kunstnere har skabt en række lytteaktiviteter, som inviterer 3-7-årige børn ind i litterære universer rundtomkring på Aarhus Kommunes biblioteker.

Når sproget udfordrer

For nogle elever står lytning mere tydeligt frem i deres skolegang, når de får brug for at lytte og lære på deres andetsprog, eller når lytning bliver en vej til fagets skrevne tekster for elever med ordblindhed.

Maria Neumann inviterer os med ind i en modtageklasse, hvor elevernes første møde med dansk som skolens sprog præges af strategier til at skabe mening i det, de lytter til, og at indgå i dialoger med forståelse.

Julie Fredsø-Rauer og Stine Fuglsang Engmose viser i deres bidrag til temaet, hvordan man som læsevejleder eller ordblindelærer kan rådgive kolleger og forældre om valget mellem lyttelæsning eller konventionel frilæsning, når målgruppen er elever med ordblindhed.

Når lytning er litterær oplevelse for ældre børn

I tidsskriftets sidste del handler det om aktiv lyttelæsning og multisensorisk læsning af danskfagets litterære lyttegenrer hos alle elever.

Mette Mondrup formidler erfaringer fra *Projekt Ordblinde børn* i Favrskov Kommune i forhold til at få litterære oplevelser gennem lytning. I projektet arbejdede ordblinde udskolingselever, dansk-lærere og læsevejledere tæt sammen, og det skabte indsigter og lovende praksisser.

Rikke Ferslev introducerer udviklingen af undervisningsmaterialet Lydakademiet, der bygger på undersøgelser i projektet Reading Between Media. Vi får indblik i, hvordan Lydakademiets træningsværktøjer og strategier giver elever mulighed for at kvalificere deres lyttekompetence, når lydbog eller podcast inddrages i undervisningen.

Birgitte Stougaard Pedersen præsenterer i sin artikel overordnede resultater og indsigter fra forskningsprojektet Reading Between Media, og hun diskuterer teoretiske perspektiver på begrebet aktiv lytning og sammenhænge mellem lytning og læsning og deres multisensoriske karakter i en skolekontekst.

Som aktiv lytter indgår man som sagt altid i en relation med nogen eller noget – podcast, lydfortælling eller andre personer i læringsrummet. Måske derfor er det relativt sjældent udforsket, hvad lytning som delkompetence betyder for elevers læring og udvikling, og hvordan man kan styrke elevers lyttekompetencer. Men lytning har altid været en af de primære kilder til viden, færdigheder og personlig udvikling, og med opblomstring af nye lyttegenrer som podcast og lydbøger fylder lytning mere end nogensinde i børn, unge og elevers tekstlandskaber. Vi håber, at dette temanummer vil skabe opmærksomhed på den lytning, som fylder i literacylandskaberne i og udenfor skolen.

God læse- og lyttelyst. Du finder som sædvanligt to af artiklerne i temanummeret som lytteartikler på tidsskriftets hjemmeside.

Katja Sørensen Vilien & Nina Berg Gøttsche, redaktører af Viden om Literacy nr. 36

Lyt til Viden om Literacy

Faglige arrangementer

Har du lyst til at vide mere om, hvad der rører sig på læseområdet og få inspiration til din undervisning? Så afholder Nationalt Videncenter for Læsning løbende konferencer, workshops, webinarer og temadage. Læs om den enkelte aktivitet nedenfor, og tilmeld dig ved at klikke på datoen.

30. september 2024, København, og 4. oktober 2024, Aarhus

Temadag om skriftsprogsvanskeligheder: Sprogmodeller (AI)

Sprogmodeller (AI) kan både støtte og udfordre mennesker i skriftsprogsvanskeligheder. På baggrund af konkrete erfaringer fra praksis sætter denne temadag fokus på de muligheder og begrænsninger, som AI rummer i forhold til kompensation og læring.

8. oktober 2024, online

Webinar: Digital læsning og læsedidaktik

Det digitale er til stede i alle fag. Men hvordan tilrettelægger man en god digital læseundervisning? På webinarret præsenterer forskere og lærere fra de tre skandinaviske lande eksempler på, hvordan man kan støtte læsning af digitale tekster. Oplæggene er på dansk, norsk og svensk. Webinarret er gratis og henvender sig til lærere, lærerstuderende, læsevejledere og læreruddannere.

26. november 2024, København

Læsekultur: Fra toddler til teen

Konferencen handler om udvikling af læsekultur, litteraturredidaktik og strategier for læselyst på tværs af skole, dagtilbud og hjem. En række forskere med fingeren på pulsen, hvad angår børn og unges litteratur og læsekultur, deltager i samtaler og oplæg. Mød blandt andre Nina Christensen, Anna Karlskov Skyggebjerg, Per Esben Svelstad, Kristiane Hauer, Marianne Eskebæk Larsen og Henriette Romme Lund. Konferencen afsluttes med netværksbar, bobler og musik.

26. marts 2025, Middelfart

Ordblinde og it-konference 2025

Ordblinde og it-konferencen tilbyder ny inspiration til din praksis med ordblinde elever, studerende og kursister. I år gæster Marianne E. Matre fra Universitetet i Agder konferencen med et oplæg om tale-til-tekst som skriveredskab i skolen, og Nina B. Gøttsche og Sara M. L. Pedersen fra VIA University College fremlægger nye resultater fra STYRK-projektet med fokus på ordblinde elevers oplevelse af LST i skolen. Du kan også deltage i en række workshops målrettet netop din praksis. Konferencen arrangeres af Nationalt Videncenter for Ordblindhed og andre Læsevanskeligheder i samarbejde med Rådgivnings- og støttecentret, Aarhus Universitet, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet/BUVM, Nota og Læsekonsulenternes Landsforening.

Scan qr-koden og få et overblik over alle faglige arrangementer.